REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
080 81 80
gp@zagovornik-rs.si

Številka: 0700-86/2023/10
Datum: 8. 8. 2025

Zagovornik načela enakosti na podlagi 21. člena v povezavi s 33. in 37. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) in na podlagi prvega odstavka 207. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13 in 175/20 – ZIUOPDVE; v nadaljevanju: ZUP) na podlagi predloga predlagateljev, zakonitih zastopnikov njunega mladoletnega otroka, v zadevi ugotavljanja diskriminacije po ZVarD zoper Vrtec …, izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. Predlog za ugotavljanje diskriminacije, ki sta ga dne 22. 12. 2023 vložila predlagatelja, kot zakonita zastopnika njune mladoletne hčerke, **se zavrne**.

2. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV

Predlagatelja sta dne 22. 12. 2023 pri Zagovorniku načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) podala predlog za ugotavljanje diskriminacije v zvezi z domnevno diskriminacijo njune mladoletne hčerke glede prehrane v Vrtcu …

Na Zagovornika sta se pred tem obrnila že dne 8. 10. 2023 z dopisom, v zvezi s katerim se je Zagovornik v postopku svetovanja v zadevi št. 0702-264/2023 s poizvedbo obrnil na vrtec.

V tem dopisu sta navedla, da sta svoje štiri otroke vzgojila z vegetarijanskim načinom prehranjevanja. Njuna najmlajša hči obiskuje vrtec, zato sta osebje vrtca seznanila s svojimi prepričanji, ker sta želela, da bi ji ponudili vegetarijanske obroke. Vrtec ju je obvestil, da vegetarijanskega jedilnika ni in ga tudi ne bo na voljo, zato sta ga prosila, da bi njuna hči lahko dobila vsaj jed (na primer testenine ali riž), ki ne bi bila predhodno zmešana z mesom. Vrtec jima ni ugodil in njuna hči tiste dni, ko na jedilniku ni vegetarijanskega obroka oziroma je jed že vnaprej zmešana z mesom ali mesno omako, ostane brez kosila.

Nadalje sta pojasnila, da je vegetarijanstvo njuno moralno in etično prepričanje, ki je kot svoboda prepričanja varovano v številnih mednarodnih dokumentih in v nacionalnih predpisih. Po njunem mnenju imajo starši pravico do izbire prehrane za svoje otroke, ta pravica pa je lahko omejena, če javni vzgojni zavodi dokažejo škodljivost določene vrste prehranjevanja za razvoj otroka, pri čemer pa naj takšnih dokazov v dostopni strokovni literaturi in medicinskih študijah ne bi bilo, ravno nasprotno: številne študije naj bi pokazale pozitivne učinke brezmesne prehrane na človekovo telo in duha. Zato menita, da imajo starši določeno mero

avtonomnosti pri načinu vzgoje otrok ter prenosu prepričanj, kar je država zavezana spoštovati in zagotavljati enakost v njihovi obravnavi, ter ocenjujeta, da je njuna hči vsakodnevno diskriminirana v času obrokov v vrtcu, saj je zgolj ona, izmed 30 otrok, prikrajšana za obrok na podlagi prepričanja, da so živali enakovredne ljudem in zato ne smejo biti namenjene prehranjevanju ljudi. Tovrstno ravnanje vrtca, ki ji ne zagotovi obroka, ki bi bil skladen s prepričanji staršev oziroma otroka, po njuni oceni predstavlja diskriminacijo na podlagi osebne okoliščine prepričanja, hkrati pa tudi ni v skladu z načelom otrokove največje koristi.

Navedla sta še, da njun namen ni celovita sprememba jedilnika v vrtcu, temveč zgolj želja, da bi vrtec njunemu otroku omogočil normalen obrok tekom dneva na način, da mesnega in vegetarijanskega živila ne pomeša skupaj, temveč ju ponudi ločeno. V zvezi s tem z vrtcem do sedaj nista uspela skleniti dogovora, zato sta se za pomoč obrnila na Zagovornika.

Zagovornik je vrtcu poslal poizvedbo, na katero je ta podal svoj odgovor dne 13. 11. 2023. V njem je navedel, da se sooča s težko nalogo zadovoljiti različne prehranske navade in potrebe vseh otrok, ob upoštevanju, da se v zadnjih letih delež otrok z različnimi dietami, ki niso medicinsko utemeljene, povečuje in predstavlja veliko in nepotrebno breme vzgojno-izobraževalnim zavodom. Kot mu je znano, izvirajo pobude za uvedbo vegetarijanskih jedilnikov iz različnih kulturoloških, moralnih, filozofskih in podobnih stališč in ne iz dejstva, da bi bila mešana prehrana otroku dokazano škodljiva. Razširjeni strokovni kolegij za pediatrijo (v nadaljevanju: RSK), ki je zadolžen za enakomerno in celostno vzdrževanje in vzpodbujanje dobrega zdravstvenega stanja otrok na področju celotne Slovenije, glede na objavljene podatke iz literature svetuje, da se v javnih šolah in vrtcih pripravlja zdrava, mešana prehrana, skladna s smernicami, ki jih je izoblikovalo Ministrstvo za zdravje[1] (v nadaljevanju: Smernice). Da otroci nimajo pravice do določene vrste prehrane, če to ni medicinsko indicirano, pa je tudi stališče Varuha človekovih pravic.[2]

Vrtec je še navedel, da je Združenje za pediatrijo Slovenske zdravniške zbornice, natančneje Sekcija za pediatrično pulmologijo, alergologijo in klinično imunologijo, Sekcija za gastroenterologijo, hepatologijo in prehrano ter Sekcija za primarno pediatrijo, z namenom, da bi omililo neutemeljene zahteve staršev po prilagoditvah prehrane zaradi zavračanja določenih vrst jedi iz verskih, ideoloških ali drugih prepričanj staršev, pripravilo in sprejelo Priporočila za medicinsko indicirane diete, ki jih je nato potrdil tudi RSK za pediatrijo. Iz njih izhaja, da so vzgojo-izobraževalni zavodi poleg zdrave mešane prehrane dolžni zagotavljati le medicinsko utemeljene diete.

Navedel je še, da je brezmesni dan sestavni del jedilnika 1x ali 2x na teden, pri čemer je bilo s predlagateljema dogovorjeno, da se bo otroku takrat, ko je na jedilniku pri kosilu meso, ponudilo ustrezno prilogo, ki ni zmešana z mesom ali mesno omako. To je izvedljivo brez nesorazmerne obremenitve vrtca (izvede strokovna delavka v oddelku), saj so kosila večinoma ponujena na tak način, da je priloga ločena. Določene jedi (npr. makaronovo meso, zeljne krpice, mesno rižoto), ki jih zaradi specifične priprave ne more ponuditi ločeno, so na jedilniku 1x do 2x na mesec. V tem primeru sta se predlagatelja strinjala, da bo otrok odšel domov pred kosilom, čeprav bi lahko v vrtcu pri kosilu pojedel zelenjavno juho in solato, ki jo vrtec ponudi ob teh jedeh. Zato vrtec meni, da ne drži, da ne more ponuditi določenih jedi (npr. testenin ali riža), še preden jih zmeša z mesom. Vrtec tudi meni, da otroku omogoča, da v času, ko je v vrtcu, uživa zadostno količino prehrane pri vseh obrokih. Zaveda se, da je prehrana otroka zelo pomemben dejavnik vzgojno-izobraževalnega procesa in tudi počutja otroka v vrtcu.

---

[1] Smernice za prehranjevanje v vzgojno-izobraževalnih zavodih, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, 2024, dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Dokumenti-smernice/Smernice-za-prehranjevanje-v-VIZ-2024.pdf.

[2] Zagotavljanje vegetarijanske prehrane v šolah, dostopno na: https://www.varuh-rs.si/sl/sporocila-za-javnost/novica/zagotavljanje-vegetarijanske-prehrane-v-solah/.

Predvsem pa se zaveda teže odgovornosti, ki jo nosi pri ohranjanju zdravja otrok. Včasih lahko pride do večjega razkoraka med priporočili stroke, ki so podlaga za načrtovanje prehrane v vrtcu, in prehranskim vzorcem družine posameznega otroka, zato vrtec meni, da mora na področju prehrane slediti zastavljenim ciljem predšolske vzgoje, kar je ponudba varne prehrane.

Odgovor vrtca je Zagovornik dne 25. 11. 2023 posredoval predlagateljema, ki sta nanj odgovorila dne 22. 12. 2023, ko sta vložila predlog za ugotavljanje diskriminacije. V predlogu sta opisala njun odnos do prehranjevanja in navedla, da v družini odklanjajo uživanje živalskega mesa zaradi prepričanja v zavrženost škodovanja vsem živim bitjem. Njun način prehranjevanja sloni na etičnem odnosu do nasilja nad živalmi. Prepričana sta, da je ubijanje živali nemoralno, sebično, kruto in nepravično, saj vzrok za ubijanje živali izvira zgolj iz želje po uživanju določenega okusa in ne želje po preživetju. Zato menita, da je ubijanje živali prvi korak do nasilja nad človekom in spodbuja oziroma uči nasilje.

S tem prepričanjem v enakovrednost vseh živih bitij sta vzgojila njune štiri hčere z vegetarijanskim načinom prehranjevanja. Na podlagi pogovora v vrtcu jima je bilo jasno, da vegetarijanski jedilnik ni in ne bo na voljo, zato sta se dogovorila, da bo hči takrat, ko bo na jedilniku jed, ki je že zmešana z mesom, dobila vsaj posamezno jed (npr. riž ali testenine), ki ne bo zmešana z mesom. Vendar ta dogovor ni bil izvršen, saj se je zgodilo, da je hči za kosilo lahko pojedla le solato, za zajtrk pa le žemljico in čaj. Menita, da to ne predstavlja niti minimalno zadostno hranljivega obroka, pri čemer si hči v vrtec ne sme prinesti lastne hrane. Odgovor ravnateljice vrtca, naj hči vpišeta v Waldorfski vrtec, kjer ji bodo pripravljali vegetarijansko hrano, pa sta razumela kot namig, da je vrtcu njuna hči odveč oziroma da je nezaželena.

V nadaljevanju predloga sta navedla več pravnih podlag in sodb različnih sodišč, iz katerih po njunem mnenju izhaja, da vegetarijanski način prehranjevanja sodi v domet 9. člena Evropske konvencije za človekove pravice (v nadaljevanju: EKČP) in posledično 41. člena Ustave RS, da ravnanje vrtca predstavlja posredno diskriminacijo njune hčerke ter da je iz odgovora vrtca razvidna podrejenost načela prepovedi diskriminacije načelu smotrnosti vzgojno-izobraževalnih zavodov. Kot sta navedla, je Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju: ESČP) že priznalo, da veganstvo sodi v domet 9. člena EKČP, kar skladno z argumentom a maiore ad minus zajema tudi vegetarijanstvo.

Zagovornik je navedbe predlagateljev posredoval v izjasnitev vrtcu, ki je dne 29. 1. 2025 navedel, da je svoja strokovna stališča že podal v dopisu z dne 13. 11. 2023 ter da vse trditve staršev zavrača kot neutemeljene. Ne drži namreč navedba o neizvršitvi dogovora, da se otroku, kadar je na jedilniku meso, ne bi ponujalo vseh ostalih brezmesnih jedi (juha, priloga, solata) – otroku se vedno ponudi vse posamezne brezmesne jedi, vendar pa jih včasih tudi ne želi pojesti, na kar vzgojiteljica ne more vplivati. Navedba predlagateljev, da je bila otroku ponujena le solata, je vzeta iz konteksta, saj je deklica od ponujenih brezmesnih jedi pojedla le solato. Enako velja za navedbo, da je otrok lahko za zajtrk pojedel le žemljico in čaj, saj zelenjavne priloge, ki je bila zraven, ni želel pojesti. Vrtec je ponovno poudaril, da pripravlja ustrezno in varno mešano prehrano ter vse medicinsko indicirane diete v skladu z zakonodajo ter tehničnimi, prostorskimi, kadrovskimi in cenovnimi pogoji. Ni dolžan zagotavljati prilagojenih oblik prehrane, ki niso medicinsko indicirane, kajti vse drugačne oblike prehrane mu prinašajo organizacijske in finančne obremenitve ter tveganje za zagotavljanje varnih obrokov.

Dne 14. 2. 2025 sta predlagatelja v zvezi z navedbami vrtca pojasnila, da težava ni v tem, da njuna hči ne bi dobila brezmesnega dela obroka, ampak v tem, da lahko ob določenih dneh, ko se priloge ne da ločiti od mesa, poje le solato in juho, torej je problem v tem, da vrtec določenih jedi, ki jih že v postopku kuhanja pomeša z mesom, njuni hčeri ne želi ponuditi ločeno. Poudarila sta, da predmet tega postopka ni vprašanje, ali se vrtec drži prehranskih smernic, temveč vprašanje, ali je takšna ureditev diskriminatorna, kot tudi, ali je

diskriminatorna nepripravljenost osebja vrtca otroku ponuditi vsaj razmeroma polnovreden obrok.

Sicer predlagatelja soglašata z navedbo vrtca, da ni dolžan zagotavljati prilagojenih oblik prehrane, ki niso medicinsko indicirane, vendar menita, da je nad tem načelo enakosti pred zakonom iz 14. člena Ustave RS, pri čemer so sodišča že odločila, da je odrekanje vegetarijanske prehrane v zavodih diskriminatorno, kadar takšno prehranjevanje sloni na osebnem prepričanju. Njuni hčeri so v vrtcu ponujeni bistveno manj hranljivi obroki kot ostalim otrokom, ki njenega prepričanja ne delijo.

Zagovornik je predlagateljema dne 29. 5. 2025 poslal Poziv za izjasnitev pred izdajo odločbe št. 0700-86/2023/8 ter jima na ta način omogočil, da se opredelita do vseh dejstev in okoliščin, relevantnih za izdajo odločbe, poleg tega pa ju je v skladu s 5. točko tretjega odstavka 146. člena ZUP seznanil tudi s svojim stališčem, da v obravnavanem primeru ne kaže, da bi bil podan ključni element diskriminacije, t.j. osebna okoliščina. Obrazložil je, da ob pomanjkanju relevantne slovenske sodne prakse, upoštevanju stališča Varuha človekovih pravic ter navedenih pravnih virov drugih držav (zlasti odločbe sodišča Združenega Kraljestva v zadevi Conisbee proti Crossley Farms Limited, kar bo natančneje obrazloženo v nadaljevanju) namreč vegetarijanski način prehranjevanja po trenutni presoji Zagovornika ne predstavlja po ZVarD varovane osebne okoliščine prepričanja.

Predlagatelja sta dne 11. 6. 2025 Zagovorniku poslala svojo izjasnitev, v kateri sta navedla, da je splošno znano, da vegetarijanci ne uživajo mesa in rib (torej živali). Tisti, ki jedo zgolj ribe (ne pa tudi ostalih živali), so pesketarianci, tisti, ki poleg mesa in rib ne jedo tudi jajc in mlečnih izdelkov (torej živali in živalskih izdelkov in proizvodov), pa so vegani. Vse tri skupine pa predstavljajo tako imenovano »plant based diet«. Zato stališče, da vegetarijanstvo ne dosega zahtevane stopnje prepričljivosti, resnosti, povezanosti in pomembnosti, saj so razlogi za vegetarijanstvo številni in zelo različni, ni pravilno. Zagovornik bi moral presojati razloge za vegetarijanstvo njune družine oziroma natančneje njune hčerke. V odločbi sodišča Združenega Kraljestva v zadevi Conisbee proti Crossley Farms Limited je sodišče odločilo, da tožnikovo vegetarijanstvo v konkretnem primeru ne predstavlja zaščitenega prepričanja, saj je presodilo, da je njegovo stališče in mnenje, da bi bil »svet boljši, če živali ne bi ubijali za hrano«, zgolj mnenje, ki temelji na neki resnični ali navidezni logiki, onadva pa sta v vseh dopisih do sedaj podrobneje opisala njuno osebno prepričanje, do česar se Zagovornik ni opredelil.

Poleg tega sta Zagovorniku očitala, da ni apliciral stališč Vrhovnega sodišča RS, izraženih v sklepu I Up 27/2008, in Ustavnega sodišča RS, izraženih v sklepu RS U-I-835/21, na njun konkretni primer, niti ni svoje končne utemeljitve oprl na morebitno pomanjkanje tamkaj izpostavljenih okoliščin, temveč na sodno prakso Združenega Kraljestva, ki pa je nenazadnje temeljila na popolnoma drugačnem dejanskem stanju od obravnavanega.

Ponovno sta navedla, da so vse njune štiri hčere vzgojene kot vegetarijanke. Vegetarijanski način prehranjevanja je vse, kar poznajo, oziroma vse/edino, kar pozna tudi njuna najmlajša hči. Ravno iz tega pa izhaja več kot očitna konsistenčnost osebnega prepričanja in njena trajnost. Vegetarijanstvo tako za njuno hči ne pomeni zgolj načina prehranjevanja, temveč edini način življenja. Mesni obrok ji tako predstavlja absurd, ne glede na to, kako vsakdanje in običajno se le-to zdi veliki večini prebivalstva. Živalsko meso na krožniku v njuni družini lahko primerjata edinole s človeškim mesom na krožniku. Verjetnost, da bi znotraj njune družine poskusili živalsko meso, je gotovo primerljiva z verjetnostjo, da bi povprečna mesojeda družina zaužila človeško meso, torej 0 %. Zato v tem primeru ne gre zgolj za pomemben vidik človeškega življenja in vedenja posameznika, temveč edini sprejemljivi vidik. Gre za okoliščino, ki je bila njunim hčeram prirojena oziroma pridobljena že ob rojstvu in bodo gotovo z njo živele do konca svojega življenja, saj v mesu nikdar ne bodo videle hrane, temveč nekdaj živo in čutečo žival.

Nadalje sta se predlagatelja opredelila do stališča Varuha človekovih pravic RS. Le-ta je zavzel stališče, da način in vrsta prehrane ni človekova pravica, ki bi jo bilo mogoče uveljavljati po sodni poti, temveč njegova prosta izbira, katero pa morajo drugi spoštovati na način, da ga ne prisiljujejo v nekaj, kar osebno zavrača. Pri tem sta izpostavila, da vrtec s slehernim odrekanjem ločevanja priloge od mesa počne ravno to - prisiljuje njuno hči k zaužitju mesnega obroka ali pa da preprosto ostane lačna do odhoda domov.

Dodatno sta predlagatelja mnenja, da Zagovornikovo sklicevanje na argumentum a contrario ni pravilno in vztrajata na aplikaciji argumenta a maiore ad minus, pri tem se sklicujeta na sodbo Višjega sodišča v Ljubljani.[3] Menita, da je vegetarijanstvo zgolj milejša oziroma ožja oblika veganstva, pri čemer je razlika v tem, da vegani iz svoje prehrane izključujejo tudi mlečne izdelke. Veganstvo tako predstavlja primer, pri katerem se okoliščina pojavlja z večjo intenziteto, vegetarijanstvo pa primer, kjer se pravno pomembna okoliščina pojavlja z manjšo intenziteto na način, da je iz prehranjevanja vzeta mrtva žival sama, ne pa tudi produkti te živali.

Poleg tega predlagatelja menita, da se posamezniki, enako kot za vegetarijanstvo, iz različnih razlogov odločajo tudi za veganstvo. Zato jima je nelogično zatrjevanje, da se vsi vegani na ta način prehranjujejo zgolj iz enega in istega razloga, ki pa je avtomatsko pravno zaščiten. Po njunem mnenju je v konkretnem primeru osebna okoliščina prepričanja podana, saj je njuna hči vzgojena kot vegetarijanka, zato ne gre samo za »dieto«, temveč celosten način življenja, izhajajoč iz prepričanja v enakovrednost vseh živih bitij.

*

V 4. členu ZVarD je diskriminacija opredeljena kot vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Pri diskriminaciji mora biti specifična osebna okoliščina odločilen razlog za slabšo obravnavo. Skladno s 1. členom ZVarD mednje štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katerakoli druga osebna okoliščina. Iz obrazložitve členov predloga ZVarD[4] izhaja, da gre za prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka. Ravnanje, ki pomeni diskriminacijo zaradi katere koli osebne okoliščine, je izrecno prepovedano, razen v primerih izjem, določenih v 13. členu ZVarD.

ZVarD opredeljuje več oblik diskriminacije, od katerih sta osnovni neposredna in posredna (6. člen). Posredna diskriminacija, ki jo zatrjujeta predlagatelja, obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna.

[3] VSL sklep II Ip 3808/2015 z dne 2. 12. 2015.
[4] Iz obrazložitve k 1. členu ZVarD ob predstavitvi predloga zakona (EVA 2015-2611-0046, str. 39).

Diskriminacija oz. neenako obravnavanje sta prepovedani na vseh področjih družbenega življenja. Predlagatelja v obravnavanem primeru zatrjujeta diskriminacijo njune hčerke na področju vzgoje in izobraževanja, kar predstavlja področje družbenega življenja, kjer morajo odgovorni v skladu z 2. členom ZVarD pri oblastnem odločanju, delovanju v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb.

V skladu s 40. členom ZVarD je v primeru izkazanega suma diskriminacije na domnevnem kršitelju, da dokaže morebitno upravičenost svojega ravnanja. Vendar se breme dokazovanja na kršitelja prevali šele, ko so v zadevi podani vsi zakonsko predvideni elementi diskriminacije.

Da bi lahko govorili o diskriminaciji skladno z ZVarD, morajo biti namreč izpolnjeni naslednji elementi:

- podani morajo biti osebna okoliščina,
- poseg v človekovo pravico, svoboščino, drugo pravico, pravni interes ali ugodnost,
- prikrajšanje v primerjavi z drugimi posamezniki ali skupinami v primerljivem položaju,
- vzročna zveza med osebno okoliščino in obravnavo, ki je je oseba deležna, ter
- odsotnost izjem od prepovedi diskriminacije.

Le ravnanje, pri katerem so podani vsi omenjeni elementi, zakonsko gledano pomeni diskriminacijo.

*

Zagovornik je pri ugotavljanju, ali je izkazan obstoj osebne okoliščine kot primarnega zakonskega pogoja za obstoj diskriminacije, uvodoma ugotavljal, ali je osebna okoliščina prepričanja v smislu, kot sta jo zatrjevala predlagatelja, v obravnavani zadevi sploh podana, oziroma ali je način vegetarijanskega prehranjevanja sploh lahko izraz osebne okoliščine prepričanja v smislu pravno varovane kategorije po ZVarD. Predlagatelja sta namreč zatrjevala slabšo obravnavo njune mladoletne hčerke s strani vrtca na podlagi njene (in njune) osebne okoliščine prepričanja.

Kot že navedeno, je skladno s 1. členom ZVarD ena od pravno varovanih osebnih okoliščin tudi vera ali prepričanje. To pomeni, da ta osebna okoliščina zajema bodisi versko bodisi kakšno drugo prepričanje, pri čemer pa ni vsako drugo prepričanje tudi varovano po ZVarD. S tem namenom je Zagovornik najprej preučil slovensko sodno prakso v zvezi z vprašanjem, kakšno mora biti prepričanje, da je lahko pravno varovano z vidika varstva pred diskriminacijo v okviru osebne okoliščine vere ali prepričanja.

Glede na to, da ZVarD ne definira, kaj je lahko varovana osebna okoliščina, niti kaj zajema pojem »prepričanje«, je v zvezi s tem, poleg že prej omenjene obrazložitve k 1. členu ZVarD ob predstavitvi predloga zakona iz predloga ZVarD, pomemben sklep Vrhovnega sodišča RS I Up 27/2008 z dne 23. 6. 2008,[5] v katerem je to zavzelo stališče, da je »versko prepričanje« opredeljiv pojem, niti (tedaj veljaven – op.) Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja (t.i. ZUNEO, ki je veljal pred sprejetjem ZVarD) niti Direktiva Sveta 2000/78/ES pa ne opredeljujeta pojma »drugo prepričanje«.

Kot nadalje ugotavlja Vrhovno sodišče RS, Slovar slovenskega knjižnega jezika (Ljubljana 1994; v nadaljevanju SSKJ) opredeljuje tri različne pomene besede »prepričanje«:

[5] Dostopno na: https://sodnapraksa.si/?doc-11879

- prvi pomen se nanaša na to, »kar nekdo glede na logiko, izkustvo upravičeno misli, sodi, da je resnično, pravilno«;
- pri drugem pomenu pomeni prepričanje toliko kot »prepričanost«;
- pri tretjem pomenu pa gre za skupek med seboj povezanih misli, pojmov, sodb: a) bodisi o temeljnih, splošnih vprašanjih sveta, družbe, človeka; b) bodisi v zvezi s kakšnim delom stvarnosti, npr. politično prepričanje.

Po presoji Vrhovnega sodišča RS mnenje (sodba) o resničnosti in odraz osebnega pogleda na neko okoliščino nista predmet pravnega varovanja. Ni namreč videti razloga, da bi zakonodajalec v okviru prepovedi diskriminacije varoval prav vsako človekovo sodbo o katerikoli okoliščini ali osebni pogled na katerokoli okoliščino. To kaže na to, da je zakonodajalec hotel varovati človekovo drugo prepričanje le, če gre za skupek med seboj povezanih misli, pojmov, sodb o temeljnih, splošnih vprašanjih sveta, družbe, človeka.

Gre za primere, kot navaja Vrhovno sodišče RS, kadar določeno prepričanje pomeni izkaz konsistentnega etičnega ali filozofskega oziroma idejnega sistema, ko ne gre zgolj za mnenje ali stališče, temelječe na trenutno dostopnih informacijah, temveč nekaj, kar ima posebno težo v posameznikovem osebnem življenju, kar je resno, pomembno, trajno in kohezivno, vredno spoštovanja v demokratični družbi ter združljivo s človekovim dostojanstvom.[6]

Vsebinsko podobno se je o tem, kaj so teistična, ateistična in neteistična prepričanja s področja etike oziroma morale, izreklo tudi Ustavno sodišče RS v sklepu U-I-835/21 z dne 15. 2. 2022,[7] v katerem je navedlo, da so teistična, ateistična in neteistična prepričanja s področja etike oziroma morale tista, katerih notranje in zunanje lastnosti kažejo na njihovo konsistentnost, tehtnost, resnost, kohezivnost in pomembnost.

Zagovornik je z namenom, da bi presodil, ali vegetarijanski način prehranjevanja zadosti kriteriju notranje in zunanje konsistentnosti, tehtnosti, resnosti, kohezivnosti in pomembnosti, kot ga je opredelilo Ustavno sodišče RS, in bi ga bilo kot takega po svoji naravi možno enačiti z religioznim prepričanjem, pregledal tudi tujo sodno prakso. ESČP je obravnavalo vegetarijanski način prehranjevanja kot izraz budistične vere (npr. Jakóbski proti Poljski[8] in Vartic proti Romuniji[9]), ni pa v sodni praksi ESČP zaslediti niti enega primera, ki bi potrdil vegetarijanski način prehranjevanja kot izraz (nereligioznega) prepričanja. Svet Evrope, vodilna organizacija za spoštovanje človekovih pravic, je kot pomembno in koherentno prepričanje na področju prehranjevanja potrdil le veganstvo, za katerega je navedel, da uživa zaščiten pravni status kot neversko osebno prepričanje.[10] Smiselno enako izhaja tudi iz vodnika k 9. členu EKČP,[11] in sicer, da se varstvo po 9. členu EKČP[12] priznava tudi različnim filozofskim prepričanjem, kot je npr. veganstvo. Vegetarijanstvu ne Svet Evrope ne ESČP takega zaščitenega statusa doslej nista pripoznala.

Iz vodnika k 9. členu EKČP, podobno kot iz zgoraj omenjenega sklepa Ustavnega sodišča RS, še izhaja, da 9. člen EKČP varuje nereligiozna prepričanja, če so izpolnjena merila prepričljivosti, resnosti, kohezije in pomembnosti. To izhaja tudi iz stališča ESČP v zadevi C.W proti Veliki Britaniji,[13] ko je sodišče presodilo, da veganska prepričanja v zvezi z živalskimi

---

[6] Definicija izhaja iz sklepa Vrhovnega sodišča RS I Up 27/2008 z dne 23. 6. 2008, dostopno na: https://sodnapraksa.si/?doc-11879
[7] Dostopno na: https://www.us-rs.si/sl/zadeve-in-odlocitve/odlocitve/u-i-83521
[8] Dostopno na: https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-102121%22]}
[9] Dostopno na: https://hudoc.echr.coe.int/eng/#{%22itemid%22:[%22001-144643%22]}
[10] Dostopno na: https://www.coe.int/en/web/echr-toolkit/la-liberte-de-pensee-de-conscience-et-de-religion
[11] Dostopno na: https://www.equalityhumanrights.com/human-rights/human-rights-act/article-9-freedom-thought-belief-and-religion .
[12] 9. člen EKČP ureja svobodo mišljenja, vesti in vere.
[13] Dostopno na: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-1503%22]} .

proizvodi spadajo v okvir področja uporabe 9. člena EKČP, kar pomeni, da je veganstvo prepoznano kot del "vesti" ali "prepričanja."[14]

Smiselno enako kot ESČP je odločilo tudi sodišče v Združenem kraljestvu. V zadevi Nicholson proti Grainger[15] je delovno sodišče v Združenem kraljestvu (Employment Appeal Tribunal) vzpostavilo test, ki ga morajo prestati nereligiozna prepričanja, da lahko govorimo o zaščitenem filozofskem prepričanju. Razsodilo je, da je prepričanje (v konkretnem primeru je šlo za prepričanje o podnebnih spremembah, ki jih je povzročil človek) lahko filozofsko prepričanje le, če prestane (kasneje poimenovan Graingerjev) test, in sicer:

1. prepričanje mora biti resnično in splošno uveljavljeno,
2. gre za prepričanje in ne samo mnenje ali stališče, ki temelji na trenutno razpoložljivih informacijah,
3. prepričanje mora biti o pomembnem in bistvenem vidiku človeškega življenja,
4. doseči mora določeno raven resnosti, kohezije in pomembnosti,
5. prepričanje mora biti spoštovanja vredno v demokratični družbi, združljivo s človeškim dostojanstvom in ne v nasprotju s temeljnimi pravicami drugih.

Kasneje je angleško sodišče ta test uporabilo v zadevi Conisbee proti Crossley Farms Limited,[16] kjer pa je odločalo ravno o vprašanju vegetarijanstva. Na podlagi tega testa je presodilo, da vegetarijanstvo ne predstavlja zadostnega standarda za filozofsko prepričanje, saj gre za „izbiro življenjskega sloga“ in ne za prepričanje, ki bi bilo zaščiteno v skladu z angleškim Zakonom o enakosti (Equality Act 2010). Angleško sodišče je to obrazložilo s stališčem, da kljub temu, da je vegetarijanstvo resnično razširjeno in vredno spoštovanja v demokratični družbi, ni prepričljivosti, da vegetarijanstvo pomeni filozofsko prepričanje, ki si zasluži zaščito, ker:
- ne zadeva tehtnega in bistvenega vidika človeškega življenja in vedenja;
- gre za preprosto izbiro življenjskega sloga;
- ni doseglo zahtevane stopnje prepričljivosti, resnosti, povezanosti in pomembnosti, saj so razlogi za vegetarijanstvo zelo različni.

Sodišče je tako v zadevi Conisbee proti Crossley Farms Limited tako zaključilo, da ni dvoma, da je tožnik g. Conisbee vegetarijanec in da je v svoje vegetarijanstvo resnično prepričan. Nesporno je bilo namreč, da je bil tožnik vegetarijanec, ker je obsojal ubijanje živali za hrano oziroma je verjel, da bi bil svet boljši, če živali ne bi ubijali za hrano. Vendar pa je sodišče ugotovilo, da je po svetu veliko vegetarijancev, katerih razlogi za vegetarijanstvo se med njimi zelo razlikujejo, za razliko od veganstva, kjer so razlogi za veganstvo večinoma enaki. Kot je navedlo sodišče, mora imeti prepričanje podoben status ali prepričljivost kot verska prepričanja. Zato prepričanje, ki se sicer lahko nanaša na pomemben vidik človeškega življenja ali obnašanja in je spoštovanja vredno v demokratični družbi, združljivo s človeškim dostojanstvom in ni v nasprotju s temeljnimi pravicami drugih, samo po sebi še ni dovolj, da bi imelo podoben status ali prepričljivost kot versko prepričanje. Posledično je angleško sodišče sklenilo, da vegetarijanstvo kot celota ni filozofsko prepričanje, ki bi ga bilo mogoče zaščititi v skladu z angleškim Zakonom o enakosti iz leta 2010.

Iz navedenega je razvidno, da se angleško sodišče v zadevi Conisbee proti Crossley Farms Limited pri svoji razsodbi ni osredotočalo zgolj na konkreten primer tožnika g. Conisbeeja,

---

[14] Povzeto po: ESČP C. W. proti Veliki Britaniji, št. 18187/91.
[15] Dostopno na: https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/0-500-6704?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true
[16] Dostopno na: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5d777ae2e5274a27ca983503/Mr_G_Conisbee_v_Crossley_Farms_Limited___Others-3335357-2018-OPH_Reserved_Judgment.pdf

ampak je svojo odločitev obrazložilo z argumentom, da vegetarijanstvo kot tako oziroma vegetarijanstvo na splošno ne izpolnjuje pogojev, opredeljenih v zadevi Nicholson proti Grainger. Seveda je obravnavalo konkretne navedbe tožnika g. Conisbeeja in v zvezi z njimi presodilo, da ne gre za prepričanje, ampak zgolj za mnenje, ki temelji na neki resnični ali navidezni logiki, vendar pa je iz odločitve razvidno tudi, da je angleško sodišče pravno varstvo odreklo vegetarijanstvu kot celoti oziroma na splošno, ne le v konkretnem primeru. O tem priča tudi primerjava med vegetarijanstvom in veganstvom, ki jo naredi sodišče v svoji odločitvi, prav tako pa tudi navedba, da je po svetu veliko vegetarijancev, vendar se razlogi za vegetarijanstvo med njimi zelo razlikujejo. To kaže na dejstvo, da sodišče svoje odločitve ni sprejelo zgolj ob upoštevanju okoliščin posameznega tožnika, temveč je pri svoji odločitvi vzelo v obzir vegetarijanstvo kot celoto in ugotovilo, da ga ni moč šteti za pravno varovano filozofsko prepričanje.

Upoštevaje vse prej navedeno tudi po presoji Zagovornika vegetarijanstvo kot celota ni filozofsko prepričanje, ki bi ga bilo mogoče zaščititi v skladu z ZVarD. Ni moč zanikati dejstva, da obstaja več različnih pojavnih oblik vegetarijanstva, saj ni enotnega pravila o prehranjevanju vegetarijancev, ne glede na razlog zaradi katerega se posameznik za ta način prehranjevanja odloči. Iz javno dostopnih podatkov[17] laktovegetarijanci poleg hrane rastlinskega izvora uživajo tudi mlečne izdelke, ovovegetarijanci uživajo tudi jajca, laktoovovegetarijanci pa uživajo tako mlečne izdelke kot tudi jajca. Semi ali delni vegetarijanci niso pravi vegetarijanci in le omejujejo uživanja mesa in izključujejo iz svoje prehrane vse rdeče meso, uživajo pa ribe in perutnino. Pesketarijanstvo pa je oblika vegetarijanstva, ki pomeni, da oseba jé vegetarijansko prehrano, vendar poleg tega jé tudi ribe in druge morske sadeže.[18]

V tem pa je tudi glavna razlika, ki jo Zagovornik zaznava med vegetarijanstvom in veganstvom (kot navedeno, je zgolj slednjega kot pomembno in koherentno prepričanje prepoznal tudi Svet Evrope in mu priznal zaščiten pravni status kot neversko osebno prepričanje). Po Zagovornikovi presoji ni dvoma, da je lahko tudi vegetarijanstvo, če temelji na resni želji po zaščiti pravic živali (kot je v primeru predlagateljev) in ni zgolj trenutna prehranska izbira, vsekakor spoštovanja vredno v demokratični družbi, združljivo s človeškim dostojanstvom in ni v nasprotju s temeljnimi pravicami drugih, enako kot veganstvo. Vendar pa veganstvo na splošno in že v osnovi prepoveduje vsakršno uporabo oziroma uživanje česarkoli živalskega izvora, ne zgolj živil, temveč tudi oblačil, obutve, kozmetike oziroma vseh drugih izdelkov bodisi živalskega izvora bodisi testiranih na živalih, kar je širši koncept varovanja živali kot pri vegetarijanstvu, ki na splošno dovoljuje uživanje živalskih produktov in, kot navedeno zgoraj, celo določenih vrst mesa (npr. v primeru pesketarijanstva ribe). Različne oblike veganstva, v okviru katerih bi posameznik (npr. v primeru, če bi verjel, da gre za humano rejo in ravnanje z živalmi) občasno lahko užival npr. mlečne izdelke ali jajca in nosil volnena oblačila, v kontekstu veganskih načel ne obstajajo.

Zato Zagovornik pri primerjavi med vegetarijanstvom in veganstvom prvega ocenjuje za manj koherentnega, saj bi nenazadnje v okviru koncepta veganstva (seveda če bi bili za to izpolnjeni pogoji v konkretnem primeru) lažje govorili o »načinu življenja« in ne zgolj o »načinu prehranjevanja«, pa čeprav bi oba temeljila na istih sodbah o enakovrednosti vseh živih bitij in zavržnosti ubijanja živali za hrano ali kakšen drug namen. Splošna načela veganstva iz uporabe izključujejo veliko širši nabor izdelkov kot zgolj živila živalskega izbora, saj gre za mišljenje, ki tem načelom sledi v vseh vidikih življenja, ne le pri načinu prehrane, torej tudi v zvezi z uporabo oblek, obutev, kozmetike in pri drugih namenih.

---

[17] Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Vegetarijanstvo.
[18] Dostopno na: https://www.student.si/lajf-je/hrana/prehranjujemo-se-lahko-na-zelo-razlicne-nacine-1/ ter na https://www.prehrana.si/moja-prehrana/drugi-prehranski-nasveti/vegetarijanci-in-vegani.

Zato Zagovornik ne sledi stališču predlagateljev, da je vegetarijanstvo zgolj milejša oziroma ožja oblika veganstva in bi bilo posledično treba v skladu s pravnim sklepanjem »od večjega k manjšem« enako pravno zaščito kot za veganstvo upoštevati tudi za vegetarijanstvo. Pri pravnem sklepanju »od večjega k manjšem« gre namreč za sklepanje, da pravna posledica velja za primer, ko se določena pravno pomembna okoliščina pojavlja z manjšo intenzivnostjo, če je pravno urejena za primer, pri katerem se pojavlja z večjo intenzivnostjo. Po Zagovornikovi presoji pa v obravnavanem primeru ne moremo govoriti le o večji ali manjši intenzivnosti prepričanja. Kot je pojasnjeno zgoraj in je navedlo tudi angleško sodišče, je koncept veganstva ne le širši, ampak tudi bistveno strožji, saj zajema številna področja življenja (ne le prehranjevanja) in s tem že samo po sebi predstavlja celovito filozofijo ter način življenja, kar pa za vegetarijanstvo ne velja. Kot izhaja iz splošne definicije veganstva,[19]je to dieta, pri kateri meso, mleko in jajca niso dovoljena, pri čemer se etični vegani izogibajo vsem izdelkom živalskega izvora (npr. tudi usnja, volne, krzna itd.), prehranski vegani ali tudi t.i. »popolni vegetarijanci« pa živalske izdelke izključujejo le iz prehrane. Že iz te delitve je razvidno, da vegetarijanstvo praviloma zajema le prehranski vidik, medtem ko gre pri veganstvu za širši in celovitejši vidik.

Predlagatelja trdita, da je splošno znano, da vegetarijanci ne uživajo mesa in rib (torej živali). Tisti, ki jedo zgolj ribe (ne pa tudi ostalih živali), so pesketarianci, tisti, ki poleg mesa in rib ne jedo tudi jajc in mlečnih izdelkov (torej živali in živalskih izdelkov in proizvodov), pa so vegani. V vseh treh primerih pa naj bi šlo za t.i. »plant based diet«. Kot navedeno že zgoraj, se Zagovornik zaveda, da obstajajo številne razlike med različnimi vrstami prehranjevanja in ravno zaradi tega meni, da se vse navedene razlike še ne morejo prezrcaliti tudi v upravičenjih, ki iz tega morebiti izhajajo. Zagovornik namreč ocenjuje, da so razlike med vegetarijanci (pri čemer v tej povezavi ne izpostavlja različnih vrst vegetarijancev, ki že same po sebi kažejo na nekonsistentnost vegetarijanstva kot prepričanja) in vegani bistveno širše kot samo na področju prehranjevanja in prav ta razlika je v predmetnem postopku relevantna. Kot že navedeno, veganstvo v okviru prehrane pomeni izogibanje vsem produktom, ki se jih v celoti ali delno pridobiva od živali, nikakor pa ne predstavlja izključno samo tega. Kar namreč poleg načina prehranjevanja še opredeljuje veganstvo, ki je pravno varovano v okviru varstva pred diskriminacijo (gre za tim. etično veganstvo), je dejstvo, da t.i. etični vegani ne sledijo samo veganski prehrani, temveč tudi podaljšajo filozofijo na druga področja svojega življenja in nasprotujejo uporabi živali za kakršen koli namen. S tem nedvomno izkažejo vse tiste notranje in zunanje lastnosti, ki kažejo, da gre za prepričanje, ki ima v sebi konsistentnost, tehtnost, resnost, kohezivnost in pomembnost, ki pa pri vegetarijanstvu kot takem umanjkajo. Prav to pa je potrebno za to, da se skladno z argumentacijo Ustavnega sodišča RS iz sklepa U-I-835/21 z dne 15. 2. 2022 in Vrhovnega sodišča RS iz sklepa Vrhovnega sodišča I Up 27/2008 z dne 23. 6. 2008 nekemu prepričanju podeli posebno pravno varstvo, ki ga lahko osebe, ki tako nereligiozno prepričanje delijo, nato lahko utemeljeno pričakujejo v okviru varstva pred diskriminacijo.

Glede na vse navedeno je Zagovornik presodil, da vegetarijanstvo samo po sebi ne dosega zahtevane stopnje prepričljivosti, resnosti, povezanosti in pomembnosti kot celota, zato ni filozofsko prepričanje, ki bi ga bilo mogoče zaščititi v skladu z ZVarD. Kot obrazloženo zgoraj, obstaja znotraj vegetarijanstva več oblik, za katere se posameznik odloči prosto glede na svoja osebna stališča in preference, pri čemer tega ne spremeni dejstvo, da ta stališča temeljijo na spoštovanja vrednem prepričanju o zavržnosti ubijanja živali.

Predlagatelja navajata, da Zagovornik ne bi smel presojati vegetarijanstva na splošno, ampak bi moral presojati razloge za vegetarijanstvo njune družine oziroma natančneje njune hčerke. Zagovornik vztraja v odločitvi, da vegetarijanstvo samo po sebi ne predstavlja izraza takega

[19] Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Vegetarijanstvo.

prepričanja, ki bi lahko bilo pravno varovano v okviru varstva pred diskriminacijo. Tudi v okviru (pravno priznanega) filozofskega prepričanja se pripadnikom določene filozofije prizna ta okoliščina brez preverjanja resnosti tega prepričanja vsakega posameznika posebej. To pomeni, da je pogoj za priznanje pravnega varstva ravno prepričanje, ki mora imeti v sebi konsistentnost, tehtnost, resnost, kohezivnost in pomembnost, kot opredeljuje Ustavno sodišče RS. Šele če tako prepričanje obstaja, lahko Zagovornik presoja konkretne okoliščine posameznega primera, prej pa ne. Drugačna razlaga bi bila namreč nevzdržna in bi močno otežila oz. izvotlila varstvo pred diskriminacijo, predvsem pa ne bi bila v skladu s temeljnimi nameni protidiskriminacijske ureditve. Kot navedeno, ni namreč namen, da bi zakonodajalec v okviru prepovedi diskriminacije varoval prav vsako človekovo sodbo o katerikoli okoliščini ali osebni pogled na katerokoli okoliščino, ampak samo tiste, ki dosežejo določen prag, pri katerih je, če gre za prepričanje, izkazan konsistentni etični ali filozofski oziroma idejni sistem.

V tej luči je razumljivo tudi stališče Varuha človekovih pravic, ki gre še nekoliko dlje, saj meni, da način oziroma vrsta prehrane ni človekova pravica, ki bi jo bilo mogoče uveljavljati po sodni poti, temveč njegova prosta izbira, ki jo morajo vsi drugi spoštovati tako, da ga ne prisiljujejo v nekaj, kar osebno zavrača. Ni pa dolžnost javnih zavodov in drugih družbenih subjektov zagotavljati posebne prehrane posameznikom glede na njihove želje, prepričanje in podobne osebne okoliščine. Njihova dolžnost je omejena na spoštovanje posameznikovih odločitev in njegove pravice do izbire in do drugačnosti. Šele v primeru, da bi zaposleni v vrtcu oziroma šoli vztrajali in silili otroka, da poje tudi hrano mesnega izvora, bi takšno ravnanje ocenili za kršitev človekovih pravic.«[20]

Predlagatelja česa takega (da bi namreč njuno hči v vrtcu silili, naj poje tudi meso oziroma mesne izdelke) v okviru svojih navedb sicer dobesedno nista zatrjevala, sta pa navedla, da lahko njuna hči določene dneve, ko je na meniju obrok, pomešan z mesom ali mesno omako, za kosilo poje le npr. solato, za zajtrk pa le žemljico in čaj, kar ne predstavlja niti minimalno zadostno hranljivega obroka. S tem naj bi vrtec po njunem mnenju s slehernim odrekanjem ločevanja priloge od mesa počel ravno to - prisiljeval njuno hči k zaužitju mesnega obroka ali pa da preprosto ostane lačna do odhoda domov.

To nedvomno drži, velja pa to za vse izbire prehrane, saj vsakič, ko nek otrok neke hrane ne jé, sledi enaka posledica.

Zato Zagovornik zaključuje, da predlog predlagateljev ni utemeljen in ga je bilo zaradi tega treba zavrniti, kot izhaja iz prve točke izreka te odločbe.

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku za stranke brezplačen. Zato je Zagovornik odločil, da posebni stroški v tem postopku niso nastali, kakor izhaja iz druge točke izreka te odločbe.

Pouk o pravnem sredstvu:
Zoper to odločbo ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor stranka lahko sproži s tožbo, ki jo v 30 dneh od vročitve odločbe vloži na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva ulica 33, 1000 Ljubljana. Tožbo vloži neposredno pisno ali jo pošlje po pošti. Skupaj z morebitnimi prilogami jo vloži v najmanj treh izvodih. K njej mora priložiti tudi to odločbo v izvirniku ali prepisu.

Postopek vodila:
mag. Eva Cankar Farkaš Miha Lobnik

[20] Zagotavljanje vegetarijanske prehrane v šolah, dostopno na: https://www.varuh-rs.si/sl/sporocila-za-javnost/novica/zagotavljanje-vegetarijanske-prehrane-v-solah/.

Vročiti:
- predlagatelja – osebno po ZUP,
- vrtec – osebno po ZUP,
- zbirka dok. gradiva.